

Rahandusministeerium

Teie 22.03.2019 nr 1.1-10/2072-1
Meie 14.05.2019 nr 5-1/72-1

Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus

Eesti Linnade ja Valdade Liit esitab riigihangete seaduse (edaspidi RHS) muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK) kohta järgmised märkused ja ettepanekud.

Heastamise võimaluse laiendamine (VTK p 9.2.5)

Leiame, et ei ole vajalik laiendada heastamise kohta käivaid sätteid alla rahvusvahelise riigihanke piirmäära jäävatele riigihangetele. Tuleb nõustuda riigihangete seaduse eelnõu seletuskirjas sätestatuga, milles huvigrupid olid valdavalt seisukohal, et töö- ja halduskoormuse hüppelise tõusu ja riigihangete läbiviimise venimise ärahoidmise huvides ei peaks heastamine olema võimalik alla rahvusvahelise piirmäära riigihangetes.

Alla rahvusvahelise piirmäära jäävates riigihangest, mille piiriülene huvi ja mõju majandusele ei ole märkimisväärselt suur, peaks menetlus käima pigem kiirelt ja lihtsalt, sealjuures lisamata hankijale ebamõistlikult palju töö- ja halduskoormust.

Sarnaselt pikendaks menetlusprotsessi ka heastamise lubamine pakkumuse esitamisest hilisemas menetlusetapis.

Eelkõige on hankijal huvi sõlmida leping usaldusväärsete ettevõtjatega, kellel puuduvad kohustuslikud või ka mittekohustuslikud kõrvaldamise alused. Heastamise võimaluse laiendamine annaks ausate ettevõtjate asemel eelise ebaausatele ettevõtetele, andes signaali, et neil võivad esineda kõrvaldamise alused, eeldusel, et kohaldatakse õigel ajal heastamismeetmeid.

Teeme ettepaneku mitte laiendada heastamise võimalusi riigihangete seaduses.

Kohaliku maksu maksuvõlg kõrvaldamise alusena (VTK p 9.2.6)

Ei saa nõustuda RHS § 95 lg 4 p 1 kehtetuks tunnistamisega ja seeläbi loobumisega kohaliku maksu maksuvõlast, kui ühest võimalikust hankemenetluse kõrvaldamise alusest. Ettevõtja korrektne maksukäitumine, sh ka kohalike maksude osas, on üks näitajatest, mis tõestab ettevõtja usaldusväärust ja annab hankijale kindluse, et ettevõtja on suutlik korrektselt lepingut täitma. Korrektne maksukäitumine kohaliku omavalitsuse ees on sama oluline kui see, et ettevõttel oleksid tasutud maksud asukoha riigile ehk siis puuduks RHS § 94 lg 1 p 4 sätestatud kõrvaldamise alus.

Enamikes valdades ja linnades on kehtestatud vähemalt üks kohalik maks (<https://www.emta.ee/et/eraklient/maksukorraldus-maksususteem/kohalikud-maksud/linna-ja->

[vallavolikogude-maksumaarused](#)), mistõttu on asjakohane, et riigihankes osalevate pakkujate suhtes vastavat kontrolli hankija asukohta järgselt ka teostatakse.

Veel enam suur osa riigihankeid on sellised, kus hankija asub vallas/linnas, kus on kehtestatud kohalikud maksud, mistõttu ei oleks põhjendatud RHS § 95 lg 4 p 1 kehtetuks tunnistamine.

Kohaliku omavalitsuse üksusel on huvi sõlmida leping ettevõtjaga, kellel puudub RHS § 95 lg 4 p 1 sätestatud kõrvaldamise alus. RHS § 95 lg 4 p 1 kehtetuks tunnistamisel võib tekkida olukord, kus osa hankijad (kohaliku omavalitsuse üksused) satuvad olukorda, kus peavad sõlmima lepingu ettevõttega, kes on nende ees võlglane.

Teeme ettepaneku jätta RHS § 95 lg 4 p 1 kehtima hetkel kehtivas sõnastuses.

RHS § 96 lg 2 p 2 tulenev ebakõla kohalike maksude osas on tõesti lihtsa regulatiivse meetmega kõrvaldatav ning seda oleks ka mõistlik teha (näit hankija kontrollib ise avaliku andmekogu kaudu või teeb asjakohase päringu).

Teeme ettepaneku muuta RHS § 96 lg 2 p 2 kujul, mis välistaks välismaise pädeva asutuse kohustuse väljastada tõendit hankija asukohta kohaliku maksuvõla puudumise kohta.

Selgitused ja rahuaeg (VTK p 9.4)

Leiame, et rahuaja sätted riigihangete seaduses on vajalikud ning neid ei peaks ära kaotama. Rahuaja sätted motiveerivad ettevõtjaid aegsasti tutvuma riigihanke alusdokumentidega ning eelduslikult peaks see viima olukorrani, kus välditakse viimasel minutil tekkivaid küsimusi ja pakkumuste esitamist.

Mõistlik ei ole näha kehtivas seaduses ette sõnaselgelt võimalust nn hilistele küsimustele vastata pärast pakkumuste või taotluste esitamise tähtaega. Sarnaselt varem kehtinud seadusele suurendab taoline kohustus otstarbetult halduskoormust ja annab võimaluse vastata selgitustaotlusele lakooniliselt, kuna pärast pakkumuste esitamist vastusel enam väärtust ei ole.

Rahuaja institutsioon ei välista võimalust pakkujal küsida ja hankijal vastata selgitustaotlusele ka rahuajal, eeldusel, et vastus selgitustaotlusele on pakkumuse koostamisel oluline. Pigem aitavad sätted vältida riigihangete seaduse eelnõu seletuskirjas kirjeldatud olukorda, kus pahatahtlik isik, kes ei soovi riigihanke eesmärgi saavutamist, järjepidevalt kasutab asjaomase riigihanke puhul sama taktikat, et esitab vahetult enne pakkumuse esitamise tähtpäeva või lausa samal päeval suure hulga selgitustaotlusi, et sundida hankijat pakkumuse esitamise tähtpäeva pikendama.

Kui erimenetlustes on rahuaja sätted vastuolulised või puuduvad (nt sotsiaal- ja eriteenuste puhul tuleb analoogia korras lähtuda 6 päevasest rahuajast), siis tuleks kõnealust valdkonda reguleerivad sätted viia omavahel kooskõlla, mitte kaotada ära rahuaja instituuti.

Teeme ettepaneku jätta alles rahuaja sätted ja vajadusel viia riigihangete seaduse sätted omavahel kooskõlla, et selgitustaotlusele ei oleks võimalik vastata peale pakkumuste esitamist.

Raamlepingu osapoolte teavitamine otsustest (VTK p 9.5.2)

VTK p-st 9.5.2 ei selgu täpselt, millist muudatust planeeritakse seoses raamlepingu osapoolte teavitamisega, tõenäoliselt muutub edaspidi kohustuslikuks minikonkursi tulemusel otsuse tegemine. Samuti jääb selgusetuks, millise otsuse peab hankija tegema, kas tuleb teha edukaks tunnistamise otsus või hankelepingu sõlmimise otsus, seal juures võttes arvesse, et riigihangete

register võimaldab minikonkursil teha üksnes edukaks tunnistamise otsust. Seega tuleks riigihangete seadus viia kooskõlla riigihangete registri võimalustega või riigihangete register viia kooskõlla riigihangete seadusega.

Lisaks, arvestades hetkel kehtiva RHSi sätteid raamlepingu alusel minikonkursside korraldamise osas, siis on vaja õigusselguse tagamiseks konkreetselt sätestada nii minikonkursi tulemusel tehtava otsuse kui ka sellest teavitamise kord. Samuti oleks mõistlik üle vaadata RHS § 30 lg 11 sätestatud nn kohustuslik ooteaeg enne hankelepingu sõlmimist ning RHS § 120 lg 3, mis sätestab, et kui pakkumuse on esitanud ainult üks pakkuja, siis raamlepingu alusel sõlmitud hankelepingu korral ei pea kohaldama nn kohustuslikku ooteaega. Selgusetuks jääb seejuures see, kui raamlepingu alusel hankelepingu sõlmisel rakendatakse RHS § 120 lg-t 3, kas siis saavad raamlepingu osapooled hilisemalt tugineda RHS § 31 lg-le 1 või mitte.

Pakkumuste esitamise minimaalsed tähtajad sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses (VTK p 9.6) ja riigihanke alusdokumendi vaidlustamise tähtajad sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses (VTK p 9.7)

Leiame, et pakkumuste esitamise minimaalsete tähtaegade kehtestamist sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses tuleks täiendavalt kaaluda.

Ühelt poolt, kuna sotsiaal- ja eriteenuste piirmäärad on tunduvalt kõrgemad võrreldes nn tavahanke piirmääradega ning riigisisene konkurents nendel riigihangetel on olemas, siis võiks kaaluda sätestada sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses pakkumuste esitamise tähtajaks minimaalselt 10 päeva sarnaselt avatud hankemenetlusega. Teiselt poolt on kaalukas ka alternatiiv, mille kohaselt ei ole vajalik täiendav reguleerimine ja piisab ka sisuliselt kehtiva õiguse juurde jäämisest, mis kohustab pakkumuste esitamise tähtaja määrama, pidades silmas riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid.

Samuti võiks sotsiaal- ja eriteenuste rahuaja ja vaidlustamise tähtaegade kehtestamisel lähtuda avatud hankemenetluse tähtaegadest, mida VaKo on analoogia korras oma otsustes siiani ka teinud.

Täiendavalt teeme ettepaneku riigihangete seaduses sätestada alla lihthanke piirmäära jäävate riigihangete vaidlustamise tähtaeg. Hetkel on võimalik alla lihthanke piirmäära jäävaid riigihankeid analoogia korras vaidlustada avatud hankemenetlusega samadel tähtaegadel¹. Võttes arvesse asjaolu, et alla lihthanke piirmäära jäävate riigihangete puhul on tegemist pigem vähemoluliste riigihangetega, mille esemeks *veidi utreeritult ongi avalikest vahenditest kommikarbi ja lillekimbu soetamine*², on eproportsionaalne lähtuda samadest sätetest, mis kehtivad avatud hankemenetluses.

Vaidlustuse muutmine või täiendamine ja vaidlustusmenetluse tähtaeg (VTK p 9.11)

Senise praktika kohaselt on vaidlustuse muutmine või täiendamine pigem tavapärane kui erandlik juhtum. Meie hinnangul on RHS § 200 lg-s 1 sätestatud 30 päeva, mille jooksul VaKo on kohustatud otsuseni jõudma mõistlik ja piisav isegi juhul, kui vaidlustust muudetakse või täiendatakse.

¹ VaKo 15-18/- p 6.7

² Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus, lk 7

Vaidlustusmenetluse tähtaja pikendamisega võib tekkida olukord, kus pahatahtlik vaidlustaja teadlikult pikendab menetlusprotsessi tuues kaasa olukorra, kus lepingu täitmine osutub võimatuks või ebamõistlikuks (nt seoses alusdokumentides sätestatud lepingu täitmise tähtaegade möödumisega).

Teeme ettepaneku mitte muuta vaidlustusmenetluse tähtaega seoses vaidlustuse muutmise või täiendamisega või alternatiivina sätestada maksimaalne lubatud vaidlustusmenetluse pikendamise tähtaeg.

Lisaks esitame VTK muude punktide osas järgmised ettepanekud ja küsimused:

p 9.13 *Erimenetluse normide muutmine* (§ 125-126) – ettepanek lubada läbirääkimisi ka ilma ette teatamata;

p 9.2.3 *Alltöövõtja asendamata jätmisega kaasnev tagajärg* (§ 122 lg 7) – ettepanek alltöövõtjate temaatikat sellisel kujul seaduses mitte reguleerida, välja arvatud tuginemise korral, kus alltöövõtjate kontroll on oluline;

p 9.3.1 *Hankepassi alusel tehtav otsus* (§ 104 lg 6) – küsimuse on tekitanud olukord, kui hankepassis ei ole kinnitust või andmeid, aga kinnitust tõendav dokument on pakkumusele lisatud;

p 9.9.2 *Keskmise palga nõue* (§ 115 lg 2 p 2) – keskmise palga nõue ei peaks olema RHS teema.

Täiendavalt esitame järgmised ettepanekud:

- Käsitleda tuleks ka hankelepingu muutmise teemat – mõnikord on vaja pikendada ainult lepingu täitmise tähtaega, võimalusi selleks ei ole.
- Kooskõlla tuleks omavahel viia riigihangete seadus ja avaliku teabe seaduse § 28 lg 1 p 20, mis kohustab avaldama andmeid riigihangete kohta, kuid samas ei ole täpsustatud, milliseid riigihankeid mõeldakse. Kui võtta aluseks üldine tõlgendus, et riigihange algab 1 sendist, siis antud säte on hankijate jaoks ebamõistlikult koormav ja kohustaks hankijaid avaldama andmeid ka näiteks pastaka vms väikse ostu kohta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Jan Trei

ELVL asedirektor